

”Vi har nog av centrala personregister”

Ska svenska folket verkligen behöva registreras vart femte år? Det frågar sig Tomas Ohlin, forskare vid Handelshögskolan. Vi har mer än nog av centrala personregister i vårt land, anser han, och fruktar att ett Centralt Lägenhetsregister kommer härnäst. Tomas Ohlin föreslår andra lösningar.

”Datavärlden har tagit upp frågorna om folk- och bostadsräkningar. Det är bra. Vi behöver vara medvetna i relationerna till regering och myndigheter.

Den nu aktuella folkräkningen, FoB 90, innebär att svenska folket ska registreras igen, på samma sätt som det skett vart femte år de senaste decennierna. Man kan verkligen fråga sig om det ska behöva ske så tätt. Internationellt anser man allmänt att det räcker med vart tionde år.

Jag förde fram det i min reservation när jag satt i Folk- och Bostadskommissionen för ett par år sedan. Det finns nu glädjande nog indikationer på att regeringen är inne på samma linje. Det skulle förvåna mig om det blir någon FoB 95.

Aktivare medborgarinflytande

Regeringens motiv är dock nog inte desamma som mina. Ett aktivare medborgarinflytande, och en mindre kompakt myndighetsstyrning, det är mina liberala infallsvinklar. Jag skulle nog gissa att regeringen i stället mest är ute efter att spara pengar. Närmare 200 Mkr per folkräkning, sådana belopp märks hos Finansdepartementet och kommunerna.

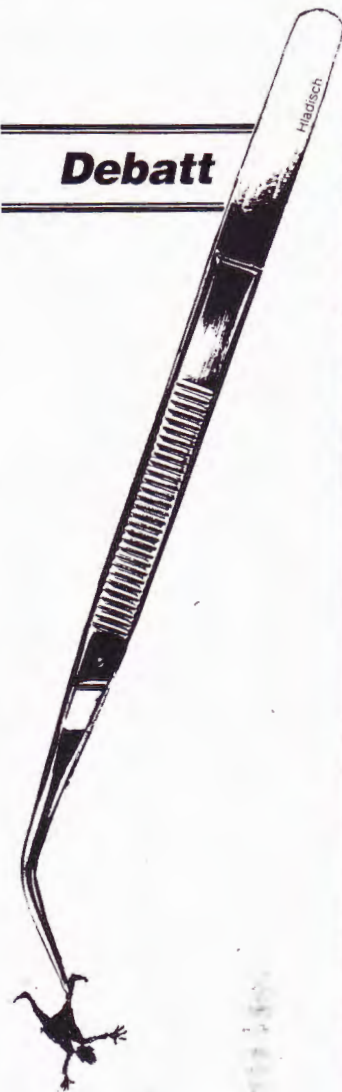
Hur ska folkräkningar genomföras? Ska man satsa på enkäter, som hittills, eller bygga på totala registersamkörningar? Det senare vill flera myndigheter, bl a därför att det möjligen skulle bli billigare. Ätminstone på sikt, när de tunga centrala registren byggts ut ytterligare, sägs det.

Vad som nu närmast står på tur är att upprätta ett Centralt Lägenhetsregister, så att Centralnämnden för Fastighetsdata (CFD) och Statistiska Centralbyrån (SCB) ska veta inte bara på vilken gatuadress du bor, utan också i vilken lägenhet. Central överblick, jo, jo.

Total samkörning

Ett argument som ofta hörs från centralplanerare är att man inte ska behöva ”besvåra medborgarna med att fylla i enkäter”. Totala samkörningar är så mycket bättre. Här finns en viktig skillnad i uppfattning. För min del är jag övertygad om att vi medborgare hellre fyller i en enkät vart tionde år, än går omkring och oroar oss ständigt för vilka samkörningar myndigheterna gjort om oss på sistone.

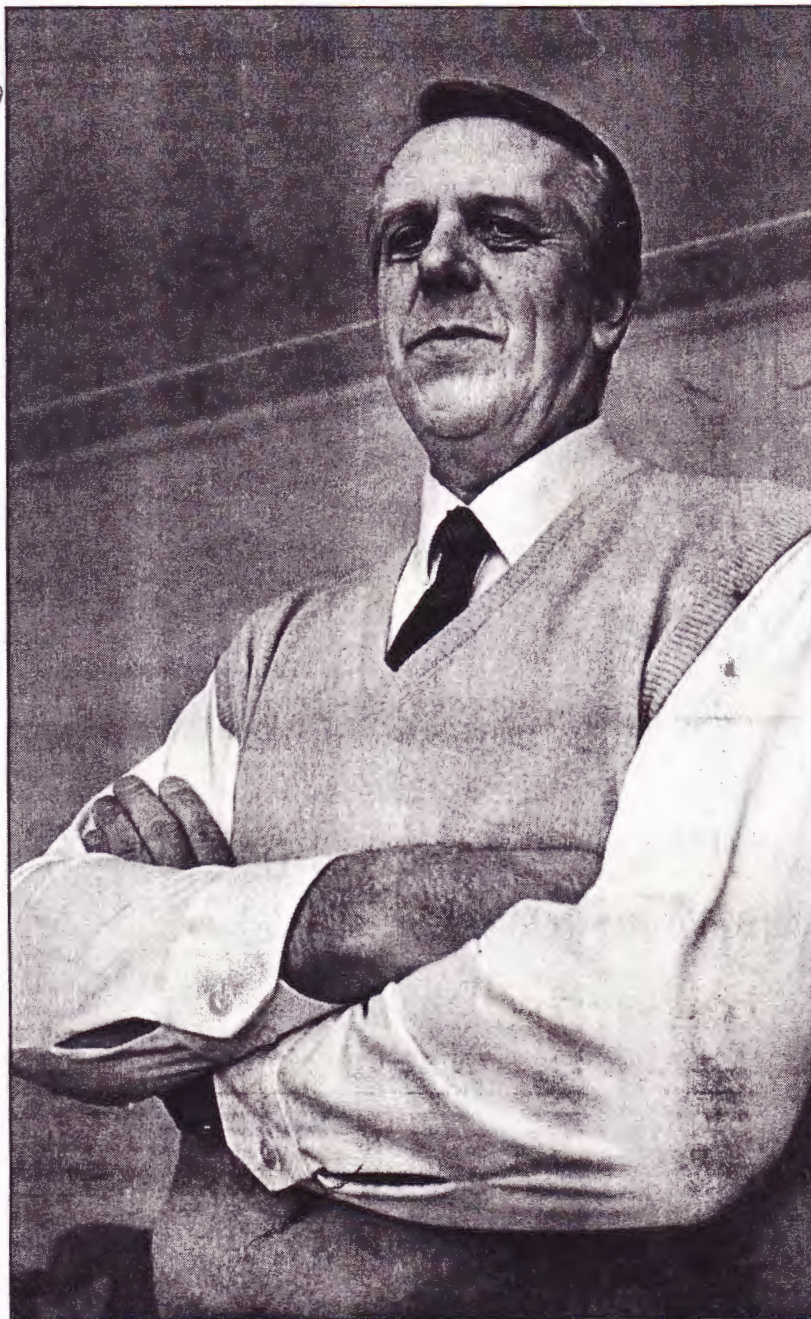
Just ovissheten om vad som görs med våra persondata, den är besvärande. Hur skulle vi kunna vara säkra på att inga motiv för nya samkörningar tagits fram på sistone? Det ”in-

Debatt

Tomas Ohlin, forskare på Handelshögskolan, är kritisk till FoB 90. En av många i den debatt som drivs i Datavärlden.

Foto: LARS STRÖMBERG

formerade samtycket” är fundamentalt.

För övrigt har vi redan mer än nog av centrala personregister i vårt land. Och vi är villiga betala något för att det Totaleffektiva Samhället ska övergå i det Hänsynsfulla Samhället.

Stickprov bättre

Samhällsplanering behöver inte data på individnivå, för planering av barnomsorg, skolor, äldreomsorg, offentliga kommunikationer m m. Även samband mellan miljö och hälsa

kan faktiskt studeras utan tillgång till enskilda personnummer. Därför är stickprovundersökningar så klart att föredra som komplement till fåtalliga totalundersökningar.

Mindre enkelt är det med forskningens behov av personuppgifter. Otvivelaktigt finns viktiga forskningsuppgifter inom tex den medicinska forskningen där löpande individuella data är värdefulla. Longitudinella studier av olika slag. Men att då för gå så långt som den Forskningsetiska Kommittén, som för ett par månader sedan föreslagit att personregister för ”forskning och sta-

tistik” generellt ska kunna undantas från tillstånd från Datainspektionen, det är att gå för långt.

Ställföreträdade ansvar

Så svepande undantag från ett av våra fundamentala lagrum i datasamhället, det ställer nog få upp på. Visserligen talar den nämnda kommittén om granskning av Forskningsetiska Nämnder på olika nivåer i samhället, vilket naturligtvis är bra. Men att lägga hela registeransvaret på sådana nämnder, det blir för mycket. Datainspektionen behövs.

Den Forskningsetiska Kommittén diskuterar olika former av ”ställföreträdande ansvar” för personregister. Där nämner man att t ex facket skulle kunna ges ansvar för personregister för sina medlemmar. Vilken tanke! Tala om Storebrorsamhälle.

De centrala myndigheterna skulle få hjälp av lokala organisationer med att hålla kontroll på medborgarna. Ruskigt!

Vi måste verkligen vara vaksamma.

TOMAS OHLIN
Fil. lic.

Liberal forskare vid Institutet IMIT inom Handelshögskolan